

Manalı bir manzara

„Tek memleketle sosyalizm“ nazariyesini anlatırken, Stalin vaktime demiştir ki:

„Kapitalist devletlerden bir kısmı memleketlerinin sanayileşmesini kat'i bir harp neticesinde mağlup memlekettan aldıkları tazminat, bir kısmı da soydukları müstemlekeler hesabına temin ettikleri müterakim sermaye ile yapmışlardır. Halbuki biz ne buna, nede ona malikiz. Cihan içinde kendi iktisadi istiklâlini temin ve yüksek sanayini vücuda getirebilmek için, Sovyetler, muhtaç oldukları müterakim sermayeyi — ister istemez — köyden alacaklardır.“

Bu sözün manası aşikârdır: eğer İngiltere krallığı Britanya sanayindeki inkişafı Hindistan istismar suretile temin etmiş; eğer Almanya emperatorluğu Fransa'dan aldığı tazminat sayesinde kurulmuşsa, Moskva'da çar makamına geçen komünizm, cihan kapitalizme rekabete çıkacak büyük sosyalist sanayini, ancak musallat olduğu memleketleri soyarak yolu ile temin edebilir.

Öylece oldu: askeri komünizmin fahiş surette yaptığı gasp ve yağma siyasetinden sarfı nazar, beş yıllık plan için, kızı metropolaya namına Sovyet memleketlerinde yapılan icraat vaktime İngiliz ticaret kumpanisinin Hindistan'da tatbik ettiği terakim usullerine rahmet okutturacak derecede bir vahşet ve dehşet eseri gösterdi.

Alelhum köylüler ve bilhassa kızıl Moskva süngüsünün gücile Sovyetler ittihadına bağlanan köylü memleketler üzerinde „sosyalist sanayileşmesi“ namına yapılan soygunun ne gibi sahneler ve ne gibi facialar arzettiği ma'lumdur.

Şu günler içerisinde kendi planının muvaffakiyetinden bahsedilen Stalin'e rağmen, Sovyet matbuatı, Ukrayna, Şimali Kafkasya gibi Sovyet müstemlekelerindeki erzak toplama ameliyatında başveren kanlı hadiselerden bahsediyor; iş o raddeye gelmiş, ki maruf ve mes'ul komünistler bile, kendileri aç köylülerin saklamış oldukları tohumluk erzakı Moskva'ya vermelerini hakkı görmüş, yurtaşlarını himaye ettikleri için gazete ugramış, bu yüzden içlerinden kurşuna dizilenleri bile olmuş.

Azerbaycan'dan gelen gazeteler bize aynı nevinden feci bir manzara tasvir ediyor.

Kendi arzu ve iradesi haricinde kızıl Moskva tarafından istilâ edilmiş günden beri, Sovyet diktatörlüğünün kendi müstemlekelerini soyacağı mahsus bütün tedbirlerine, nevine ve derecesine göre, kanlı kıyıamlara varınca kadar, muhtelif şekillerde ve daimi surette karşı gelen Azerbaycan, bu defada geniş bir mücadele meydanı kesilerek ciddi bir mukavemet sahnesi gösteriyor.

Bu sahnenin neden ibaret olduğunu okuyucular kısmı mahsusumuzda bulacaklardır: kara talifi Azerbaycan köylüsünün büyük bir kısmı Moskva'nın gazetine uğramış; koca kazarların büyük bir listesi, en zaruri ihtiyaç maddelerinde

Azerbaycan'da vaz'iyet

Erdebilden bize yazıyorlar:

Azerbaycan'dan gelen muhacirlerin arı-arası kesilmiyor. Yeni gelenlerin içerisinde Cevanşir kazasından Adıgözelbeyli Asker, Mikail ve İsrail Beyler, Çiragbeyli Mirza Bey, Ahund-zade İlyas, Hüseyin Şirin ve diğerleri de vardır.

Hududı geçmiş isteyen muhacirlerle bolşeviklerin muamelesi birahanedir. Mugan'da ki „Duruştu“ köylüleri İran'la iltica etmek isterken, köy soyveti memuru Mişa tarafından takip olunarak mitralyöz ateşine tutulmuşlardır. Muhacirlerden çok azı kurtula bilmiştir. Bir kaç kişi yaralı olarak Bilevsar hastahanesine getirilmiştir. Yaralıları arasında süt emer çocuk ve ihtiyar kadınlar da vardır. „Duruştı“ köyü temamlı yağma edilerek emlak ve mal kırımları müsadere, ehalisi ise kılıçtan geçirilmiştir. Köylülerin arasında eliden ziyade çocuk varmış.

İran hudut memurları hududı geçen muhacirlerimizle çok iyi رفتار ediyorlar. Hududu gayri resmî geçmeler ki eksikler hepsi böyledir) eskide olduğu gibi, hapis edilmiyorlar. Külli miktarda yeni muhacir kafileli olursa, huduttan uzak yerde yerleştiriliyor. Bir kısım muhacirlerimiz Sulduz ve Marağa tarafında iskân edilmiştir. Muhacirlerimizin geçene bilecek bir hale geleceklerine ümit ediyorlar.

Memlekettan alınan malumat orayı cehennem gibi tasvir ediyor. Açlık her tarafta bürümüştür. Kazalarda çalışan komünistler milliyetçilikle ittiham edilmeleri yerli komünistler arasında heyecanı mucip olmuştur. Her Azeri komünisti her an tekli ve sürgün edilmesini bekliyor. Azerbaycan baştan başa tahlik heyetleri, sayar mehkemeler ve ceza müfrezeleri dolmaktadır.

İçeride umumî açık ve terror felaketi üzerine verem, göz azırsı ve deri hastalıkları da ilave edilmiştir. Bilhassa çocuklar külliyle kırılmaktadır. Yeni gelen bir ezacı Azerbaycan'da ilaç bulunmadığını söylemektedir. Bakü ve Gence'de tılos başlandı söylenmektedir. Her gün ölenlerin miktarı mühim bir rakam teşkil ediyor. Adli teşkilatların salahiyeti arttırılmıştır. Memleketin muhtelif yerlerinde tevkil edilmiş Bakü'ya değil. Ağdam'a sevkolunuyorlar. Mahallî mahkemeler istedikleri cezaı tayin edebilirler.

Kış başladığına bakılmıyarak her tarafta partizan hareketi devam ediyor. Kara-bağ'da baht Koroğlu Mehmet, Arık Özlü İsmail, Mahmut ve Muharrem olmak üzere dört grup hareket etmektedir. Ağdaş, Şeki, Kazak, Borçalı ve Nahçıvan tarafında partizan hareketi daha kuvvetlidir.

Açlığa mahkûm

Azerbaycan komünist fırkasının 8 Birinci Kânun kararı mucibince, erzak ve pamuk planlarını ikmal etmediklerinden isimleri „Kara tahta“ya geçen ve azuka ile manulaktır, şeker v. s. gibi sanayi mamulâtından mahrum edilen kaza ve nahiyelerin sayısı her gün artmaktadır.

Komünist fırkasının kararında açlığa mahkûm edilen Kazan, Zengelen, Nahçıvan, Samuh, Nuha, Cerabert, Salyan, ve Ağdaş vilayet ve kazaları üzerine 60'den az pamuk toplayacak her hangi bir nahiyeyi de

ilave etmek emrolunmaktadır.

„Bakinski Rabcı“ (Nr. 300) Gence kazasının Kasım İsmailof nahiyesinin de bu „Kara tahta“ya kaydedildiğini yazmaktadır.

Bu nahiyenin Han-Karvent köyü planı 47%, Seftküri köyü 48%, Kara Mürsel köyü 28%, Barsunlu 30%, Görən Bey-Ahmetli 35% nisbetinde ikmal edilmişlerdir.

„Kara tahta“ya geçirilen bu nahie ehalisi azuka, sanayi mamulâtı ve ticaret yapacak haklarından mahrum edilmişlerdir.

mudefaa ettiği dava, zaten bu olmuştur.

Fırka dahilindeki muhalefetin mevzu olarak bu davaya sarılması geniş halk kütlelerinin Moskva müstemlekeliğine karşı duyduğu nefretin derinliği ve adavet hissini kuvvetle mütenasipir.

Moskva radyosu bütün cihani aldatma dursun. Mahkûm milletlere hürriyet getirdiğinden ve hür milletler arasında ittihat yaptığından bahsetsin. Hadiseler bu iki yüzölçü sözleri tekiyor; bu fahiş yalanların üstünü açıyor; dün Ukrayna ile Şimali Kafkasya'dan, bu gün de Azerbaycan'dan alınan haberlerin ifade ettiği mana aydındır.

Moskva „kara tahta“ya kaydedildiği kara yazılı müstemlekelerini amansız surette, istismar ediyor. Bu istismar siyasetine karşı gelen bütün unsurları mahvettim, diye düşünürken, bu defa kendi elile yarattığı zümrelerin, kendinden saydığı adamların bile muhalefetine maruz kalıyor; çünkü soygun haddini aşılıyor; çünkü istismar her türlü ölçüyü geçiyor.

Evvel, dün komünizmin yaldızlı sözlerine inanıp ta „cihanşünal ide“ namına meşakkellere tahammül etmediği tavsiye eden adamlara bile bugün her şey aşikârdır. Aşikârdır ki: „Stalinizm“ denilen sistem, müstemleke soyğunçuluğunun en fena şekli ve en gaddar nevdir.

Bu vaz'iyetten kurtulmak, bu esareten yaka sıyırmak için yapılacak şey, iki değil, birdir:

Millî istiklâl davasına sarılmak, kızıl istilâya karşı koymaktır!

M. E. Resul-zade

Bakû'da amele grevi

Astara muhabirimiz haber veriyor:

Son vapurla Bakû'da gelenlerin anlatıklarına göre Birinci Kânun başlarında Bakû'da ameleler umumî grev yapmışlardır. Maşınlar ayardan beri verilmişse, hükümetin kollektif mukaveleyi bozduğu, azuka ve ekme bulunmadığı gibi mes'eledlerden dolayı grev yapan ameleler muntakalarından gelen arkadaşlarını dinledikten sonra komünist fırkası mümessillerine demiştir, ki:

„Kolhozlar kalvedilmedir. Bütün felaketler ondan doğuyor. Sovyet hükümeti bu ahmak siyasetinden vaz geçmelidir. Beş senelik plannı son aydır. Bugday ise geçen sene 50 rubleye iken, şimdi 200 rubleye bulunuyor. Bu fiat te günden günde fırlamaktadır. Köylüler çıplak ve aç, biz sefil ve perizans. Bu vaziyette işleme imkân haricindedir.“

Verilen malumata göre bu grev üzerine hükümet bir çok tevkililer ırca etmiştir.

Mevkufur içerisinde mühim mevkiler işgal eden mes'ul komünistler ve mütehasisler de vardır. Rivayete göre 12-ye kadar G.P.U. memuru dahi kurşuna dizilmiştir.

Romanya ve Sovyetler

„Berliner Tageblatt“ gazetesi (18. 1. 1933, Nr. 29)muharrirlerinden biri, Berlin'de bulunan Romanya senatoru maruf Filipeskü'ye ziyaret ederek kendisine Romanya'nın harici siyaseti üzerinde bir mülakat yapmıştır. Romanya'nın resmi siyasi dairelerine yakın olup, büyük bir nüfuz malik olan ve bilhassa Romanya harici siyasetinin nüfuz sahibi şahsiyetlerinden sayılan M. Filipesku Sovyetler-Romanya münasebatına dair sunuları anlatmıştır:

„Rusya ile münasebatımız mı? Bu münasebat bu gün aynile dükkü gibidir. Geceki Sovyet hükümeti ve gerekse Romanya Kellogg misakını imzalamışlardır. Bu misak ise her türlü teminatı ıttıva ediyor. Binaenaleyh yeni bir misakin aktine hiç bir ihtiyaç yoktur. Kellogg misakından maada diğer yeni bir misakin Sovyetler için ancak nisbi bir ehemmiyeti ola bilir, fakat bize ise böyle bir misak yeni bir menfaat veremez. Bu alternatiden içtinap etmek kolay değildir. Sovyetler yenden bir sürü ademi tevaviz misakları ileki dahildeki eflkârı umumiyevin heyecanını teskin etmek arzusunda bulunuyorlar, halbuki Sovyet eflkârı umumiyesinde ki sükkunet bozulması ve kaynaması Sovyet ricalı taraflarından mütemadiyen yapılan propagandanın tabii bir neticesidir. Bedbidir ki, kızıl ordu için bilhassa son seneler verilen büyük kurbanları esaslandırarak bir behane olmak üzere, Rusya ehalisine, Sovyetlerin şü veya bu konşusu taraflarından tehdit olunması ve taarrüzlere maruz kalacağı ve bu konşuların Sovyetleri harabeye döndermek azminde bulundukları hakkında yalanlar söylenmeli idi. Fakat bu tarzda bir propaganda Rusya ehalisi üzerinde kendisinden beklenen tesiriden daha fenasını ırca etmiştir. Binaenaleyh artık heyecanlar içinde bulunan eflkârı umumiyevin bir türlü yeniden sükkunete götüremek zarureti kendisini hissettirmektedir. Moskva hükümeti bu tarzdaki propagandasından daha bidayette sarfı nazar etmiş olsaydı, belkide o zaman kapitalist hükümetler tarafından müzaheretle bile mazher olurdu. Romanya hakkında ise Moskva'nın taktiki, maalesef, bir yumruk ile iki sinek vurmak taktiki olmuştur: evvela Moskva mevzu-bahis kendi propagandasından mütevellit heyecanı bertaraf etmek istemiş ve saniiyen Romanya'yı aldatmak suretile, Besarabya mes'elesinin henüz hallolunmamış olduğunu Bükres hükümetine tattırmak gayesini gütmüştür. Fakat Sovyetler bu ikin-ci maksadı takip ettikleri müddetce, Romanya'nın, herhanzi bir fırkadan müsteşkil olursa olsun, hiç bir hükümeti kendilere müzakereye girişmez.“

On yıl sonra

Bu böylece olacaktı.

Başka türlü olmasına zaten imkân da yoktu.

"Pravda" Sovyet cumhuriyetleri ittihamı'nın on yıllığına hasretli makalesinde Ruslarla Rustan olmanın milletlerin gene yüz yüze, karşı karşıya, savaş halinde, iki ya da kuvvet olarak bulunduklarını kaydediyor.

"Pravda" diyor, ki:

— "Ruslar enternasyonalizm 'bayrağı' altında S.S.S.R.-e giren milli cumhuriyetleri likvide etmek istiyorlar.

Rustan olmayan milletler de, "Sovyet cumhuriyetleri ittihamı" adını taşıyan Rus zindanından çıkmaya can atıyorlar.

Ve her iki ceyran, kayıtlı etmeğe değer ki, komünistlerin kendi içerisinde baş vermiş, "Velikorus sovenizmi" Rustan olmayan milletlerin komünistlerine mahsus, "yerli milliyetçilik" namile iki zıt, muhalif ve düşman cephe varmıştı.

Askeri hakimiyetine ve süzünsüne dayanan, "Velikorusluk" Rustan olmayan bütün milletleri yutmak ve haritada silmek istiyor, onların yalnız kuru şekilden ibaret olan "siyasi devlet hayatlarına" son koymak, yani her şeyi kendi aslı adile adlandırmak — S.S.S.R.-i, Rusya'ya deşmek fikrindedir. Çünkü görüyor, ki bu gün kuru bir şekilden ibaret olan, "milli cumhuriyetlerin" canlı bir iç vardır. Orada milli benliğini, milli vicdanını, milli şuur ve mefkûresini buluyor, yaşamak isteyen tarihi millet oluyor; o millet ölmek için mukadderatına hüküm olacak ve milli hudutları dahilinde hakiki milli bir devlet hayatı kurarak, Rusya'yı cihan haritasından silicektir.

Mahkûm ve iş milletler de görüyorlar, ki emperyalist Ruslar, milletlerin bu şuurlu uyanışları karşısında, endişesi artıyor ve arttıkça da agresif faaliyeti, tazyik, imha, kolonize ve ruslaştırma faaliyeti coşkalıyor.

Kuvvetlenen agresif Rus faaliyeti karşısında bütün milletler birleşiyorlar, eski milletlerin bütün sınıfları birleşiyor, "Pravda" ayrımla hareketinin bilhassa, "Ukrayna, Kafkasya, v. s. yerlerde" göze çarptığını işaret ediyor. Bu, "sair yerlerin" Belorusya, Kırm, Edil-Ural, Türkistan ve Sibirya'dan ibaret olduğunu nazara alacak olursak, dünyanın altıda birini teşkil eden Rusya'nın erazi itibarile beşte dördü, nüfus itibarile ise yarıdan çoğu ayrılmaya ve hürriyete kavuşmaya can atıyor demektir.

Dünkü kara Rus emperyalizmi ile bugünkü kırm Rus emperyalizminin hayat şivesi, can damarı hep bu ayrılmak ve müstakil olmak üzere olan yerlerdir. Bitmez, tükenmez serveler, ziraat, sanayi hayatı hep bu yerlerde bulunuyor.

Medeniyete ve terakkiye elverişli yerler yalnız bu ayrılmak yerlerdir. Malik oldukları sonsuz tabii servelere beraber bu ayrılmak yerler, coğrafi mevkileri itibarile de süratle inkişaf müsait vaziyettedirler. Şöhretleri ve kahramanlıkları tarihleri dolduran bu milletlerin zengin geçmişleri gibi, parlak gelecekleri vardır. Asım demokrasî ummelerinden ve derin milliyet hareketlerinden ilham alan bu milletlerin kaba ve iptidai Rus mujikinin boyunduruğu altında,

köle ve esir olarak sürünmelerine imkân yoktur. Onlar el-ele vererek mutlaka kurtulacak, hür ve müstakil olacaklardır.

"Pravda" çoktan mevcut olan bu büyük ve alemsumul kurtuluş hareketi karşısında, fier bir Rus gibi, duyduğu korkuyu gizlemez. "Sosyalizm için ve cihanın proleter inkılabının zaferi için" bu, "ittihad"ın yaşamaya lüzum ve ihtiyaç olduğunu ileri sürüyor. "Sovyet cumhuriyetleri halinde birleşmiş olan milli cumhuriyetler proleter diktatörlüğünün devlet şeklini teşkil ederler" diyor.

On yıl tecrübenin sonra Sovyet rejiminin ve Sovyet federasyonunun yeniden tahrifi yapmak, tarihi hareketlerin haklı ve kat'i taleplerini tatmin için, kâfi çare değildir.

Stalin on yıl evvel bu tarihi başkâşke diye yapmış ve tezatlara dolı olan o tarifi Sovyet hukukçuları tarafından bilhahere, bütün çıplaklığı serhedilmişti.

Stalin'in tarifine göre Sovyet cumhuriyetlerinin birleşmesini icap ettiren sebep, siyasi, iktisadi ve askeri olmak üzere, üç idi. Evvelce hepsinde proleter diktatörlük varmış, onun için birleşmek icap ediyormuş; şimdiye, eski çar emperyalizminin muhtelif aksami bir yerde iktisadi bir vahdet teşkil ediyormuşlar; salisen: Sovyet cumhuriyetleri kapitalist albulukası altında imiş, onun için askeri vahdet ihtiyacı varmış.

Fakat Stalin tarifini yaparken onu kökünden çürüten tezatlara da unutmamış ve o cümleden olanak üzere, Azerbaycan, Gürcistan, Türkistan gibi, "civar cumhuriyetlerde" yerli milletlerden proleter mevcut olmadığını, mevcut olanı varsa da, onun da Ruslardan ibaret olduğunu kaydetmiş ve Ruslarla büyük Rus devletliği fikrinin kuvvetli olduğunu, bunun da, "vahdeti tehdit" eden âmil teşkil eylediğini hatırlatmıştı. Bununla, "vahdeti" icap ettiren birinci ve başlıca âmil ortadan kalkmış, binnaenaleyh filen Rus askeri işgali altında bulunan Rus olmayan cumhuriyetlerin Rusya ile, "vahdeti" resmi ilhak şeklini almıştı.

Türkistan'ın, Azerbaycan'ın ve Ukrayna'nın hesabına yaşayan Rusya ile bu meleketter arasında, "kırılmaç müşterek ilhak" mevzuatlarının mevcudiyetinden" bahsetmek ise gülünçtür.

Azerbaycan'ın ve alelumum Kafkasya'nın, Ukrayna, Kırm ve Türkistan'ın cihanla ve komşu meleketterle olan iktisadi rabtası Rusya ile olanndan daha çoktur.

Esasen bugün bütün cihan iktisadi bir menzume teşkil eder ve Avrupa ile Asya milletlerinden hiç biri tam bir tecrit halinde de yaşamazlar. Vesaiti nakliye terakki ettikçe milletlerin yaklaşması ve mübadilesi de artmaktadır. Fakat bu hal milletlerin istiklâl ve hürriyetlerinden vaz geçmeye ve Moskva hakimiyetine boyun eğmeğe değil, olsa-olsa, müteakıl anlaşma üzerine, birbirlerinin hürriyet ve istiklâline hürmet etmek suretiyle, teşriki mesaliyi icap ettirebilir.

On yıl evvel vaki olan ve "bilermek" her bir esastan, ihtiyacıtan ve müsterek menfaattan mahrum bir, "bilerme" idi. Filen iş-

Pamuk imha ediliyor

24 Birinci Kânun tarihli, "Komünist" gazetesinin yazdığına göre Azerbaycan'ın Nahçıvan vilayetine merbut Serur nahiyesinde 40 tona kadar pamuk kar altında kalmış mahvolmuştur. Gazete ilave ediyor ki, bir çok yerlere kar düşmeğe başladığından mahvolan pamukların miktarı şimdiiki malum değildir.

Gerek Serur ve gerekse Norasın'da kimse pamuk toplamaya çıkmıyor. Norasın'da 11 komünistler ancak üç işlemeğe çıkmışlar. Komünistlerin faaliyetisizliğinden istifade eden kolçomaklar kolhozları temamlile elerine alarak dağıtmaya başlamışlardır. Nahçıvan komünistleri bu kolçomakları himaye ediyor ve gazetelerde aleyhlerine yazılan yazıları protesto ederek, "Bizde kolçomak yoktur" diyorlar.

26. 12. 1932 tarihli, "Komünist" gazetesinin verdiği malumata göre Göyçay kazasının bir çok köylerinde köylüler hayvanları tarlalarla bırakarak pamuğu yedirmektedirler.

Leh nahiyesinde 45 hektarlık pamuk yedirilmiştir. İlave olarak 18 top toplanmış olan pamuk hayvanlara verilmiştir.

Alican Ahmet Oğlu, Haşım Ağa Mirza Oğlu, Ağa Abbas Oğlu ve Ekper Oğlu Mehmed'in tarlalarındaki yetmiş pamuk toplanmadı, yerler sürülecek tohum serilecektir.

Göyçay'da, gerek Göyçay'da, gerekse Nahçıvan'da kolçomaklara ve onları himaye eden komünistlere karşı şiddetli tedbirler alınmaya teklif edilmektedir.

Gal edilmis meleketteri Moskva resmen ilhak ediyor; fili vaziyeti, "hukukan" tesbit ediyor.

Göyçay, "Sovyet cumhuriyetleri ittihamı" perdesi altında Rus emperyalizminin ihyaından ibaretti. Bu teşkilatın esas kanunu ve o kanunun on yıl içerisinde gördüğü deşimeler ve tefsirler bunun böyle olduğunu isbat eylemiştir.

Sovyet cumhuriyetleri birleşmesinin esas kanunu mucibince, "müstakil cumhuriyetler" merkezi federal hükûmetine şu haklarını, "gönüllü olarak" terk ediyorlar:

1. Harici siyaseti, 2. Harbi ve bahri işlerini, 3. Harici ticareti, 4. Vesaiti nakliye ve yolları, 5. Posta ve telegrafı, 6. Baş iktisat şurasını, 7. İşe ve erzak (dahil ticaret), 8. Mesai işlerinin tanzimini, 9. Maliye işlerini, 10. Teftiş ve murakabe işlerini.

Bunlardan ilave bütün G.P.U.'lar Moskva'daki merkezi G. P. U.'ya tabii olacaktı.

Erazi işlerinin, cumhuriyetler arasında muhabaset işlerinin tanzimi, muhakeme usulü, mahkeme teşkilî, maarif siyaseti ve can salâhiyet işleri hakkında esas kanunlar vazetmek hakkı dahi federal hükûmetine terk edilmiştir. Bu son salâhiyetleri bilahere "milli cumhuriyetlerde" kalan diğer salâhiyetlerin de lagv ediliş Moskva eline geçmesine sebep olmuştur. Bu suretle cumhuriyetler birbirinin ardında dahiliye, adliye, ziraat, maarif, sıhhatı umumiyeye vekâletlerini de kapamaya mecbur oldular.

Maarif siyasetinin esasen tanzim hakkı, terbiye müesseselerini ruslaştırma vasıtasına çevirdi.

(Arkasi IV-ci sahifede)

Mirza-Bala

rejimlerle çok sıkı bir müşâbehet arzettiği gibi, beşeri tekkürdür uzun zaman esaret altına alarak onu, âlemin kurtuluşu için yılmadan, osanmadan ilerilemeğe sevk etmiştir.

Evet, bütün bunlarla demek isteniliyor ki Leh mes'elesi yalnız Lehistan'ın değil, aynı zamanda bütün beşeriyetin de mes'elesidir.

Leh vatanperverleri yalnız propaganda ve isyanlarla iktifa etmemiş, aynı zamanda iztiraplar ve istiklâl arzuları üzerine müessasi siyasi bir doktrin (akide) yaratmışlardır.

Lehleri takip neticesi olarak bilahere "Messianizm" namını alan milli esafi haiz meslekleri talim ve inkişaf ettiren vatanperverler de çıkmıştır.

Bu meslekin bânisi, Paris'te yaşamı ve 1830'a doğru "Messianizm" in yeni nazariylerini terfî maksadile yazmış olduğu bir kaç kitapla nazarı dikkati celptemiş eski Leh İeyfusu Hône Vronski olmuştur. Bu kitaplar medeni milletlerin ideolojisinde bir inkılâp vücuta getirmiş ve onları müstebit krallara şâr çirmişti altında ezilen Lehistan lehine çevirmiş gayesini güdüyordu. Vronski'nin cereyanı muhafazakârlarla liberaler arasındaki mücadele neticesinde cemiyete hüsuşe gelen iztirabi ileri sürüyor ve bu iki müteaz meslekin teftiki fikrini mudafa ediyordu. Muhafazakârlar hakikatın, liberaler de hayrın mümessillerdir. Müellifin fikrine beşeriyeti uçurumdan kurtarmak için bu iki mebbe birlesmelidir. Bunu ancak "Messianizm" yapabilir. Hayır ve hakikat prensipleri muhtelif milletlerde muhtelif şekillerde tecellile.

Amcaz Yehudi ve Lehlerdedi ki bu münaşebet ancak ve ümit şeklinde ifade edilmiştir. "Mesih" in geleceğine iman da bun-

İran ve bolşevikler

Iran gazeteleri daima Rusya'nın Iran ticaretine ve alelumum iktisadiyatına vurdıkları darbe ve zarardan şikâyet ve hükûmetten bunun karşısını almayı talep ediyorlar. Tahran'da çıkan nim resmî, "Iran" gazetesinde bir çok tüccarın imzasıyla, "Hali satan Iran tüccarının şikâyeti" unvanile bir makale intişar etmiştir. Makalede bolşeviklerin Iran ticaret ve iktisadiyatına vurdıkları zararlar kayıtlonuyor ve ezcümle hali ticaretine nakilkelâm edilecek deniliyor, ki:

— "İki buçuk yıl bundan evvelisine kadar Amerikalı ve diğer cenebi ticaret İran'a gerekerek, külliyetli miktarda hali arap götürürlerdi. Bunun neticesinde İran'ın her tarafında hali tokuma sanayii artmış, hali tokuyan teğahür kanakmıştı. Bundan hem tüccar, hem köylü, hem de fukara menfaat görüyordu.

Şimdi cenebi tüccar gelmiyor ve bu yüzden İran hali sanayii ve ticareti ölmüş. Bunun sebebi Sovyet ticaretanelerinin öldürücü rekabetleridir. Meselâ, Amerikalılar, "Saruk" halılarının arasını 32 tûmene (şimdiki kurs ile 8 dollara) alıp Amerika'ya gönderiyorlar. Bolşevikler ise aynı haliyi daha yüksek fiata alıp, Rusya tarikile Amerika'ya gönderiyor ve orada bir dollara satıyorlar. Tabiidir, ki cenebiler bu rekabet karşısında duramıyarak meydandan çekiliyor, meydan yalnız Rusya'ya kalıyor, istedikleri gibi fiati öldürerek ticaretanelerin iflasına ve hali sanayinin sukutuna sebep oluyorlar.

Sovyet ticaretaneleri diğer İran mallarında dahi aynı siyaseti takip ettiklerinden İran mallarının fiati yarıdan aşağı emmiştir. Bolşeviklerin kendileri de daimî surette mal almamışlarından İran'ın mallar kıymetini temamlile kaybediyor. Yol üzerinde durmuş ve yegâne müşterî sıfatile istediği gibi piyasayı idare eden bolşevikler İran'ın dahili ve harici ticaretini temamlile kontrollemiş, dahili ihraacat mallarına olduğu gibi, haricîten gelen mallara da istedikleri gibi fiatlar koymaktadırlar. Dahili malların fiatını hiçe endiriyor, haricîten gelen fiatını ise yükselttikçe yükseltiyor. Bu yüzden İran iktisadi-mali bir buhran geçiriyor, ticaretanelerin iflas edecek hale geliyorlar.

Bolşevikler ise aldıkları malları, uzun müddetli kredi ile aldıkları halde, satılacak malları ise yalnız nakla veriyorlar. Verdikleri kredi senetleri mukabilinde ise bolşeviklerin kendi bankaları bile para vermiyorlar. Bunun neticesinde İran'ın ziraat, sanayi ve ticareti büyük buhran geçiriyor, bir uçuruma uyarlanıyor. İşsizlik, fakr, felaket ve sefalet artıyor.

Bu gidişin neticesi bizim tasavvurumuzun kavrayamayacağı kadar vahim ola bilir.

Memleketimizin serbest ticareti cenebilerin öldürücü siyasi ticaretlerinden bir an evvel kurtulmalıdır."

da mündemir.

Bu mesleke dair tefsilatı, "Problém fondamentale de la politik modern" (1829) ve "Prodrom du messianisme, révelation des destinées de l'humanité" de (1831) bulmak mümkündür.

Mevzuubahs kitapların Leh gençliği üzerinde çok büyük tesiri olmuştur. Bunların tesirile Leh gençliğin vatanperverlik hissi daha fazla bir taşkınlık gösterdiği gibi, parlak istikbale, yani Lehistan'ın düşman istilâsından kurtulacak yer ve müstakil bir devlet olacağına besledikleri iman dahi oldukça kuvvet bulmuştur.

Bazı edipler Lehistan'ı müstebit ve gasiplerin hakimiyeti altında inleyen milletlerin kurtuluşuna hizmet için yararmış bir millet gibi görüyorlardı.

Leh romantiklerinden Brodzinski 1831de Varşova'daki ilmi cemiyetlerin birinde Lehlerin milliyeti hakkında vermiş olduğu bir nutkunda, "Leh millîti esaret altında bulunan milletlerin başbuğu olmalıdır" demiştir. Bu müellif küreyi arzin her tarafına yayılmış Leh siyasi muhaceretini kastedererek "ardedilmiş kardeşlere armağan" namını verdiği bir eszinde Leh millitinin iztirabını İs'a'nın iztiraplarına mukayese ederek millette çok parlak bir istikbâl vatediyor. Bir çok Leh sair ve edipleri hep bu yolda yazmış ve söylemişlerdir. Fakat "Messianizm" cereyanının en büyük mümessili Lehistan'ın büyük sair ve vatanperveri Mitskevîç olmuştur.

Asilerin mağlubiyetile neticelenen 1830 isyanından sonra Mitskevîç Paris'te bulunuyordu. Sonradan vatnına avdet etmek imkânında iken bunu yapmadı. Bu hareketle asilere, onlarla beraber olduğunu göstermek istiyordu. Nitekim bun, milîti kurtuluş yolunda mikadele yapan muhaceretle kalben ve fikren ibadet etti.

Millî hareket ve milliyet mes'elesi

(Geçen nushadan mabat)

Lehistan

Viyanâ muahedesinden sonra çar Birinci Aleksandr, Leh krallığını ihya edecek Lehlerle Varşova büyük hertsokluğu teşkilatı esasine kanununa benzer bir teşkilatı esasine kanunu bahşediyor. Lâkin bu muvakkat ve mistik vaz'iyet, liberalizm yolu üzerinde uzun müddet devam etmiyor, neticede çar, Meternih'nin tesiri altında sözde şimdiki kadar taktis ettiği şeylerden yüz çevirerek, ihtilal metotlarına dönmüyor.

Araçkayev'in tekliline çar Diyet meclisinde hiç bir hak ve salâhiyet tanınamıyor, 1822den sonra meclisin içtımını bile davet etmiyor. Bununla da kalmıyor, elbasta hürriyettin tahdit etmekte beraber Lehler üzerinde sıkı bir kontrol vaz'ediyor. Bu tarzı muvakkat tabiatile Lehlerin adimî itimadını mucip oluyor, neticede iki millet arasındaki eski husumet tekkeni kendini göstermekle geçikmiyor. Bunun üzerine ciddi ihtisâşlar baş vererek hafi teşkilatlar vücuta geliyor. İdeallerinden zaferi, yani Lehistan'ın eski hudutları dahilinde yeniden ihyası için milli kral, yahut cumhuriyet uğrunda şu kastlar yapan, "Tampiyerler" ve "Vatanperverler Cemiyeti" namını taşıyan cemiyetler hep o zaman vücuta getirilmiş bulunuyordu.

Neticede 1830 isyanı, savaşta mağlubiyet, emlak ve emvali müsaderede, hapisler,

sürünler, Diyet meclisini, orduyu ilğa, 1-inci Aleksandr tarafından verilen teşkilatı esasine kanununu geri almak suretile şiddetli teşkil. . . . Bütün bu yapılanların diğer bir neticesinde, isyana iştirak edenlerin ve iştirak etmeyip de ilk muhacerette gördükleri gibi vatanda maruz kalacakları işgenceler düşünenlerin hudut haricine firarları olmuştu. Bu muhaceretden sonra Paris'te "Fransız-Leh Birliği" ve "Leh-Amerikan komitesi" yapıyor ve bu sonuncu teşkilat, Lehleri isyana davet ediyor. Bazı ihtilal cemiyeti, mesela en mühimlerinden olan "Genç Lehistan" cenebi demokratlarla olan münaşebetlerine ve tarihi Lehistan'ın her tarafına yayılmış muhtelif ihtilâl merkezlerle tesis ettikleri gizli rabatalara istinaden memleket ehalsini ayaklandırmaya teşebbüs ediyorlar.

Muhacirler ihtilâl siyaseti yerine, ihtilâl propagandası ile meşgul oluyorlardı. Avrupa'yı vatanlarının mukadderatile alakadar etmeğe gayret ediyor, meleketterinin, Garbi, Moskva'nın barbarca akınlarından muhafaza eden bir siper olduğunu isbata çalışıyor, aynı zamanda Lehistan'ın ancak Rus istipdadile mücadele ettiği için düşüdüğüne hatırlatıyorlardı. Evet, böyle bir istipdat, ki garp devletlerinin evvelki

„Kara tahta“

Pamuk, erzak, petrol, yun, et, verki, domuz, yağ, süt, penir, yumurta, tavuk, tavşan, patates, soğan, kabak ve ilh. ... planlarını ikmal etmeyen kazarlar, nahiye ve muntakalar „Kara tahta“ ya, ikmal edenler ise „Kızıl tahta“ ya kaydolunuyorlar.

Bakı gazetelerinin birinci sahifelerinde günü güne bu yazıları okumak mümkündür:

Azerbaycan komünist fırkasının merkezi ve Bakı komitelerinin kararları Karyagin Cebraıl ve Ağcabedi nahiyeleleri „Kızıl tahta“ ya, Zengelen, Kazak, Cerabert, Salyan, Nuba, Samuh, Nahevan vilayeti ve Ağdas „Kara tahta“ ya kaydolunuyorlar.

Bu, o demektir ki, birinciler planı kısmen temamlı, kısmen de, her halde, 50% nisbetinde ikmal ettiler halde, ikinciler 20% bile bulamıyorlar.

Ne olacak?

Kış girdi. Çölleri ve tarlaları yağmur tehdit ediyor. Bir çok yerler kar altında gizlenmekle başlıyor; Azerbaycan köylüsü geçen yılın mahsulunu bile tarlalardan toplanıyor. Halbuki gelecek sene için ekime başlamak lazım. Onun da vakti geçti. Kime yerinden kumlanıyorlar. Millet tam manası „İtalyan grovi“ ilan etmiş.

Kutluk ve açık beş yıllık planın „nehenkleri“ gibi ağızını açmış, geliyor; ölümle geliyor.

Şehirlere de „nehenk“ etrafı kaç, kavurduğunu artık herkes görüyor. Bakı'da erzak vesikalarının yeniden „intizamı“ salmak için fevkalade bir heyet seçilmiş. „Herkes öze başını sokmak“ oyununu başlamış. Her müessesede kendine yiyecek bulacak. Hükümet yalnız „darbalıların“ teminin uhtesine alıyor. „Mahrumlar“ kemali dike katle ayaklarını ve ellerini uzatarak ölümüne hazırlanabilir. Bunun için, yeğâne bunun için, vesikaya ihtiyaç yoktur. İnsan evladının ancak ölüm hususunda hür ve serbest bulunduğu bu memleketle, caniller, cehetlerine mensup kâtil arkaşlarının gazetelerine döyür, okumak için, köylünün derisini soyamaz, kanamı emme karar veriyorlar.

„Kara tahta“ ya adları geçen kazarların kolhozlara dahil köylülerini, „kolkomak“ diye Sibiryalara sürmek için, liste tertip edilmesini emrediyorlar.

Fakat Azerbaycan kazarlerinin ret cevapları geliyor. Kazarlerde çalışan komünistler bile kolhoz köylülerle birleşerek vahit bir cephe yaratmışlar; her yerden „Bizde kolkomak yoktur“ cevapları geliyor.

— „Nasıl olamıyabilir? Arayınız, bulunuz!“

Merkeze verilen buyruklar hep bu mahiyettedir.

„Daşlarını itirmiş aç ve kudur kurtlar insan kanına susamışlar.“

Kazarlardan alınan ret cevapları onları temamlı çileden çıkarıyor. „Tut-ha-tut“ başlamış.

Son resmi karar:

„Kara tahta“ ya geçen yerlerin köylülerine erzak, seker, çay, et, parça, giyecek v. s. verilmeyecektir!

Nahevan, Kazak, Seki, Zengelen, Ağdas, Samuh, Cerabert, Salyan ve 60%’den aşağı mahsul toplayan başka nahiyelelerin köylüsü ölümle mahkumdur.

Mitsekvin’ın şiiri, seçiyeci gibi mistiktir. 1833de bibliyo takliden yazmış olduğu on sekiz sahifelik bir kitabında „dünyanın yaradılışından Leh milletinin idamına kadar“ beşyüzyet tarihini tasvir ve hülasa etmeye çalışmıştır. Kendi tabirine göre bu eser ilahi bir keşifle yazılmıştır. „Müellife göre krallar Leh milletini iztirab mahkûm ederek onu tabuta koymuş ve seslenmişlerdir: „Hürriyeti öldürdük ve delnettik“. Fakat Leh milleti ölmemiştir. Cismi tabuta isede, ruhu yer yüzünden, ictimai hayattan gayıyaya yani vatanda ve gürbette esaret altında inleyenlerin tahammüllü görmek için ilahı hayata çekilmişti. Üçüncü gün ruh cisme avdet edecek ve millet tekrar dirilecek bütün milletleri esaretten halas edecekler. Sindiye kadar iki gün geçmiştir: Bu günlerden biri Varşova’nın ilk defa istirda-dile bitmiştir; üçüncü gün ise gelecek ve nihayete ermiyecektir.

İsa tekrar diriltilecek kanlı kurbanlara nihayet verildiği gibi, Leh milleti de tekrar diriltilecek harper sona erecektir.“

Bu suretle ilahî yemnek isteyen kuvvetli millî irdade neticesinde müstakıl bir krallık gibi ortadan kalkmaması rağmen, Lehistan’ın millî hayatı daha fazla ilerliyor, İkinci Aleksandr tahta geçince Lehlerin ümidi yeniden canlanıyor ve herkes teşkilat esiasıye kanununun yeniden veriliceğini bekliyorlar. Fakat İkinci Aleksandr, ilk süratında gösterdiği baş mühim müsamahakar hareketlerine rağmen „Ağrikultur Cemiyeti“ denilen ve Lehistan’ın daha iyi bir vaziyete girmesine çalışan vatanperver cemiyetin faaliyeti nihayet verince, tam manası isyan şekline alan yeni iğtişaşlar başlıyor ve bunu müteakip 1863

İşçiler maassız

26 Birinci Kânun tarihli „Bakinski Ra-boçi“ gazetesinin yazdığına göre Bakı’nın sanayi müesseselerinde ve petrol okalarında çalışmakta olan amelelerin aylardan beri maaşları muntazam verilmemişti ve bu yüzden amele arasında memnuniyetsizliğin günden güne arttığı görülmüştür.

Amele, hükümetin maaş hakkındaki „kollektiv mukavele“yi bozduğunu kendi sindikaları nezdinde protesto etmiştir. Amele birliklerinin teşebbüsü üzerine Azerbaycan emek komiserliği Bakı sanayi müesseselerinin teltif etmiş. 15 fabrikadan tarafında ihlâl edilmiş olduğu ve maaş fondunun temamlı ihlâl edilmiş olmasından dolayı maaşlarını verilmemiş olmasından dolayı Stalın namına olan petrol muntakasında istihlal programı 80% ikmal edilmiş, 591.800 ruble tazel para sarfetilmiştir; Şmit namına olan imalatthane istihlal programı 68% ikmal etmiş, halbuki 315.100 ruble ısratı vardır.

Devlet değirmeni programını 79% nisbetinde ikmal etmişken 42.300 ruble ısratı yapılmıştır. Umumiyyetle 9 fabrika amele maaşına mahsus fondadan 2.431.600 ruble para ısrat etmişlerdir.

Aznelt (Azerbaycan neft komitesi) ise petrol okalarında ve imalathanelerinde lüzumsuz yere fazla amele çalıştırmıştır.

İstihlal düşmesi, iktisadi ve mali bahranın Sovyet hükümetini memur ve amelelerin miktarını azaltmaya mecbur ettiğinden, bahaneler anıyor.

Azerneft’in lüzumundan fazla amele çalıştırdığını şimdi keşfediyor. Halbuki bu müesseseye Rusya’dan alıp gelmekte devam eden Rusların hesabına günden güne şişmektedir.

Azerbaycan komiserler heyeti yanında olan „icra komisyonu“ emek komiserliğinin raporunu tetkik ettikten sonra bir çok müdürlerin ve muavinlerinin azıl ve tevkilini karar vermiştir.

Meş’uliyete celpedilenler arasında cimento imalathanesi müdürü ve muavini, petrol istihlalı şube müdürü ve muavini, imalatthane inşaatı kısmı müdürü ve emek kısmı müdürü, devlet değirmeni müdürü ve muavini, otomobil imalathanesi müdürü, Orjonoidek namına olan petrol muntakası müdürü, Şmit namına imalatthane müdürü, Azerneft müesseselerinin bir çok muntaka müdürleri de vardır.

Sovyet hükümeti bu vasıta ile maassız kalan ve açlığa mahkûm ameleleri teskin edebilecekmi?

Çünkü adları „Kara tahta“ ya düşmüştür.

Ne olacak?

Göyç köylüleri bunun çaresini bulmuşlar. Onlar hükümete:

— „Verceksin! Vermeğe mecbursun“ diye talep ediyorlar.

Hükümetin ise esasen bir şeyi yok ki versin. Ne verecek? Onun kendisi zaten çoktan „Kara tahta“ ya geçmişti.

Yalnız bir şey intizar ediyor:

Göyç köylüsünün dediklerini bütün Azerbaycan soyışın ve üzerinde ısrat etsin.

V. Nuh-Oğlu

senesinin 15 Birinci Kânun gecesi Rus hükümeti yeni askerlerle çağırılan Lehleri zorla toplayor. Buda hayret edilecek bir şey değil, zira daha 1830dan itibaren Leh ordusu filen mevcut değildi.

Dahası var: Şiddetli bir ruslaştırma siyaseti başlıyor. 1864den 1868-e kadar Lehler karşı daha şedit tedbirler alınıyor.

Emlak sahiplerini iflas ettirmek maksadile ciftlik icra edenlere icra paralarını verilmesi menediliyor; erazinin çok miktarda müsaderesi Rus köylülerine verilmiş, erazı tarafından Alman muhaceretine gıy, garp tarafından Alman muhaceretine gıy vermek maksadile cenebeler erazi satılması menediliyor. Zira bu muhaceret gayri mevul emval fiatlarını imesini tevtil edeceği gibi, erazi sahiplerine de büyük zarar verecekti.

1865 senesinde ilk mektep tedrisatının rusca olacağı hakkında mecburi bir emir veriliyor. 1868de resmi aktamelerin Leh lisandan yapılması ve bu lisandan ictimai mahallerde, daha dükkanlarda bile istifade edilmesini menediliyor.

Aynı şiddetli tedbirler Litvanya’ya karşı da yapıyor. Zira Ruslar bu suretle, Lehistan’la 1837den itibaren hanedan ve 1569dan itibaren siyasi bağlar ile bağlı olan büyük devletin lehleşmesine kat’i surette mani olmak istiyorlardı.

Tabii bütün bu menfur tedbirler istenilen neticiye vermiyordu. Milli hissi öldürmek için yapılan bu tedbirler, bilakis milli hissin daha fazla taşkınlik göstermesine yarıyordu. Yapılan mezalimin ve vahşetlerin tesiri bu his, biri vatanperverliği, digerinde nefret olmak üzere iki sahada inkişaf ediyor ve Lehlerin ruhu uzun müddetten beri beklenen muhtariyet ve milletlerinin istiklal ile beraber halıs olmak için elim bir intizar içerisinde çırpınıyordu.

(Arkası var)

Dr. Mir Yakup

Sovyetlerde vaz’iyet

Ekmek uğrunda savaş. — Ölüm kararları. — 17 köylü kurşuna dizildi. — Köylerde harp. — „Şatun“ hastalığı — Fırkadan ihraçlar.

31 Birinci Kânun tarihli „Pravda“ gazetesini yazıyor:

— „Birinci Kânun ayının beşinci beş gününde Yekaterinoslav eyaletinde erzak toplama sür’atı yeniden sukuta başlamıştır. Şimali Kafkasya’da olduğu gibi, burada da komünistlerin kolçomaklarla birleştiği meydana çıkmıştır. Yerli fırka teşkilatları komünistlik duygusuna kaybederek ihtilal alehdiyar unsurların Sovyetleri, kolhozları, kooperatifleri, hatta komünist fırka teşkilatlarını ellerine aldıklarına göz yummuşlar, onlarla ele-eme vermişler; bu artık bir hakikattir.

Dolin nahiyesinde 35 fırka müessesili hububat toplamaktan vaz geçerek firar etmişlerdir. Bu gösteriyor, ki ihtilal alehdiyarları fırka ruessası bile kendi nufuzlarını almagı muvafak olmuşlardır. Ukrayna kolhozlarında hükümete bugday vermemeğe için ahtu peyman etmişlerdir. Aynı zamanda fırka teşkilatları ihtilal alehdiyar unsurları teslimden de imtina ediyorlar.

Odesa eyaletinde ancak üç nahiye bugday vermiş. Burasda yaz birlecere ton bugday var, fakat köylü veremekte imtina ediyor ve „kara gün için“ gizlemektedir.

Garbi Sibiryâ’nın 26 kolhozunda ancak dörtü bugday vermiştir.

Kurutoy sovhozlarında hrsızlık açık ve geniş bir şekli almış. Köylüler bugdayı taksim ederek evlerine götürüyorlar. Hrsızları polis yakalamaktan imtina ediyor.

Şa ajanının bildirildiğine göre mahkeme Dnepropetrovski’de Golovin, Palmarcuk ve Ordelean nam üç komünisti kurşuna dizmeğe mahkûm etmiştir. Bunlar erzak topla-

lamak işinde ihmalkarlıkla ithham edilmişlerdir.

Bunlardan maade üç komüniste oner yıl, beş komüniste de 8-er yıl hapis kesilmiştir.

„Nyus Kronikl“ gazetesinin muhabiri Kurgan’da 5 köylünün kurşuna dizildiğini haber veriyor. Köylüler, erzak vermiyenler Moskva’ya haber veren 14 yaşında Kolia Maygolin nam bir komssomolu öldürmekle ithham edilmişlerdir.

„Royer“ Şimali Kafkasya’da 12 köylünün kurşuna dizildiğini bildiriyor.

„Tayms“ gazetesinin malumatına göre köylerde müsallah memurlarla köylüler arasında tam manasile bir harp gidiyor. Şimdi Kafkasya’da, Edil boyunda ve Ukrayna’nın bir çok yerlerinde vaz’iyet çok vahimleşmiştir. Erzak toplayan memurlar bilhassa geceler çalışıyorlar. Onların malumatına göre köylüler erzağı mahvediyorlar. Yem olamduğundan atlar binlerle kırılıyor. Kolhozların çoğu atlarını yarıdan çoğunu kaybetmişlerdir. Garbi Sibiryâ’da atları mahveden „Şatun“ nam bir hastalık peyda olmuştur. Bir kolhozda 250 attan 200’nün öldüğü çok vaki oluyor.

7 İkinci Kânun tarihli „Pravda“ Şimali Kafkasya’da komünist teşkilatlarında, „temizlik“ ameliyatı hakkında tasfiat vermektedir. Şimali Kafkasya’nın Kuban kısmında 17 nahiyeyle olan komünistlerin 30,8% nisbeti fırkadan ihraç edilmiştir. Temizlik devam ediyor. Çıkarılanların miktarı şimdilik 396 kişidir. Komünist teşkilatlarının başında bulunan bunlar köylü ile birleşerek merkez in kar ve emirlerine karşı gelişmiş, komünizme düşman cepheye geçmekle ittiham olunuyorlar.

Stalin ve Molotof beş yıllık plan hakkında

İkinci Kânun iptidalarında Moskva’da açılan umum Sovyetler komünist fırkasının merkezi ve kontrol komisyonu heyeti umumiye ictimaide Stalin ile komiserler heyeti reisi Molotof beş yıllık plan hakkında maruzada bulunmuşlardır.

Moskva ve Avrupa gazetelerinde intişar eden bu raporlarda Stalin ve Molotof „açlığa ve sefaletle rağmen beş yıllık planının muvaffak olduğunu“ kaydetmişlerdir. Stalin demiştir, ki:

— „Bize diyorlar, ki siz ağır sanayi müesseseleri yaratmak siyasetinden vaz geçerek halkın birinci zarurî ihtiyacını tatmin edecek sanayi yaratmalı idiniz. Eğer ağır sanayiye sarf olunan sermaye birinci zarurî ihtiyaç şeylerine sarf olunsu idi, Sovyetlerde otomobil, metallurji, kimya, tıyare gibi imalathanelerimiz olmayacaktı. Harici düşmanlarımız bizi beş yıllık planın mahiyetini değışmeğe, bilhassa harbi sanayi yaratmaya mecbur ettiler. Bunu böyle yapmasa idik. Sovyetler itihadı bugün, yüksek teknikaya malik kapitalist memleketler karışında, Çin’in vaz’iyetine düşmüş olurdu.“

Bu suretle beş yıllık planın bilhassa harba hazırlıklan ibaret olduğunu itiraf ettikten sonra Stalin ikinci beş yıllığa nakli kelim ederek demiştir, ki:

— „İkinci beş yıllığa bu vakta kadar olan sür’ata ihtiyac yoktur. 1933de sanayi 13% nisbetinde istihsalı artırsa kâfidir.

Kolhozlara geldikte, üç sene zarfında 200.000 kolhoz, 5.000 sovhöz yapılmıştır. Bütün ziraatın 80%-ni ihtiva eden kolhozlar ek in yerlerinin 70% nisbetine maliktirler. İkinci beş yıllığa bu sahada daha sür’ata ihtiyac görülmeyecektir.“

Stalin kapitalist unsurların imha edilmişine bakmayarak gene mukavemetle devam ettiklerini kaydetmiştir ve bunları temamlı emmek için proleter diktatorluğunu kuvvetlendirmek icap ettiğini ilave etmiştir.

Stalin’den sonra maruzada bulunan komiserler heyeti reisi Molotof Stalin’i teyit ettikten sonra ikinci beş yıllığa bilhassa istihsalı keyfiyet itibarile yükselmesine ehemmiyet verileceğini, erzak istihzaratı siyasetinden vaz geçirilerek askeri komünizm devrinde olan erzak vergisi sistemi tatbik edileceğini söylemiştir.

Molotof Sovyet alehdarı unsurları mucaadele mes’alesinden bahsederken demiştir, ki:

— „1933 senesi zarfında Sovyet hükümeti proleteriyatın diktatorluğunu kuvvetlendirmek maksadile bütün vasıtalarla müraacat edecek ve bunun için de Sovyet alehdarı unsurlara karşı şiddet ve terror siyasetini takviye edecektir.“

Molotof’a göre Sovyet hükümetinin bütün dahili ve tarici siyasetteki ademî muvaffakiyetlerinden mes’ul hallı köylülerle bolşevik alehdarı unsurlardır. 1933inci yıl bu unsurların temamlı imha yalı olacaktır.

Kırım’da

Moskva gazetelerinin verdikleri malumatı göre Kırım’da iskan edilmiş Yehudilerin haddından ziyade malik oldukları erazinin bir kısmını alıp topraksız yerli Türklerle vermek takarrür etmiştir.

Yehudi matbuatı bu kararı Krim’a Yehudi muhaceretine nihayet vermek manasında telakki ediyor. Krim’a Yehudi muhacereti tarihine asina olanlar o zaman Krim Sovyet cumhuriyeti reisi Veli İbrahimof’un protestosuna ve bu yüzden Moskva ile Kırım arasında çıkan ihtilali bilirler.

Veli İbrahimof uzun ve muflas protestosunda, rakamlara ve istatistiklere dayanarak diyorodu, ki:

— „İskân erazisini Yehudilere vermek, Kırım cumhuriyetinin toprak siyasetini kökünden yıkmak ve böylelikle toprakı az veya hiç olmayan ahalinin maaşetini iyileştirmek hususunda beslediği ümitlerini iflas etmek demektir.

Bu karar tatbik edilirse, Kırım köylüsünün iktisadi, siyasi ve ictimal hukukunu esasından yıkaacak, yerli topraksız ve az topraklı köylülerin ümitlerini mahvedecek, Kırım köyuncularını iflase sürükleyecek, iktisadi hayatı altüst edecektir.“

Kırım’da halk topraksız iken oraya Yehudi göçürerek en değerli yerleri onlara veren Moskva, Veli İbrahimof’u idam etmiş ve iskanına devam etmiştir.

Neticede şimdi, gazetelerin tirafına göre, ziraattan hoşlanmayan Yehudiler yerlerini bırakarak şehirlerle toplanmış, Kırım Türkü ise dağlarda topraksız, sefil ve ihtiyaç içerisinde kıvrınamakta, kısmen de başlarını alıp kaçmaktadır. Memleketin iktisadiyatı alt-üst olmuş, hayat darmustur.

Kollektivize ile bir kat daha bozulan hayat, Kırım Türklerine cehennem kesilmiştir.

On yıl sonra

(2-ci sahifeden mabət)

Muhacirət və ərəzi işindəki səlahiyyət, Rus olmayan məmurların, bilhəsə Kırım'a, Edil-Ural'a, Türkiyə'nə və Azərbaycan'a Rus səlinin alınmasına və milli məvduidliyini təhdit edən bir afetin varmasına yol açdı.

Mərkəzləşmə, təsəvvir, ilğa, ruslaşdırma — Sovyet federasiyasının inkişafı seyrindən ibarət olmuşdur. Bu inkişafın kəndinə məhsus və emperyalist Rus zihniyyətinin məhsulu olan bir "felsefə" də təəssüs etmişdir.

Stalin, ta iptida iki hakikəti gizlətməmişdi. O hakikatlərdən biri Azərbaycan və Türkiyənin "cumhuriyyətlər" hakimiyyətinin Rus proletarının elində olması, ikincisi də bu Rus proletarının "Rus böyük devlətilişi" halatında mütləqə "olduğudur". İstə bu hakim Rus proletarı, Skakof'un, Tomski'nin, Brodyof'un, Stalin'in nəhiyyə komitə konqreslərinin sifətinə, bu "birleştirim" hərəkatinə bəhsini izahla başladı.

Brodyof'a görə: "Milli cumhuriyyətlərin səlahiyyətlərini təhdit edən yeni tədbirlər iləriyə doğru birer addımdır."

Dranistın: "Milli cumhuriyyətlərin ittihaatın cıkmak hakkı yalnız deklaratif bir mahiyyəti vardır" dedi.

Skakof, Rus muhacirətinə itiraz edənlərə: "Sovyet federasiyasında daxil bulunan millətlər kəndi ərəzilərində iştirakları nisbətində hakimiyyətə hakinə haiz olup, bu iştirakı haricində heç bir hakə malik deyillər" dedi və hakimiyyət hakinə təmməniyyəti müllikiyyəyə yeni bir təfsir uydurdu.

Stalin onuncu kommunist fırka konqresində, milliyət məsələsinə ancaq təhammül olunduğunu, gənci olan milliyət məsələsinə cıkmış elvida məsələ olulduklarını söylədi.

Tomski 8inci Sovyet konqresində aynen sunları söylədi:

— "Ben eminim ki burada millətlərin təyini mükəddəratı hakını doğru, təbii və arzu ediləcək bir şey tələkkidən bir adam bulunmaz. Millətlərin hakinə biz ancaq təhammül edirik."

Kommunist konqresi isə federasiyonu "tam birliqə" götürür müvakkət bir tədbir tələkkidən etmişdi.

Bu surətlə "milli cumhuriyyətlər" imha siyasəti Moskvə'nin rəsmi bir siyasətidir. Bu, kommunist fırkasının rəsmi kəzərlilə təyini olunmuş, en səlahiyyətə əzizlər və kələmlərdən cıxmış bir siyasətdir.

Bunu Moskvə heç bir zaman gizlətməmişdir. "Pravda"nın bu gün yayğara koparmasına səbəp olan nedir?

Bunun böylə olacağı, Sovyet federasiyasının kizil Rus emperyalizmindən başqa bir şey olmadığını, gaye və hədəfi millətləri imha edərək, onların dirlik kaynaklarını kurumaktakı başqa bir şey olmadığını herkes anlıyır və biliyordur. Bu o kəzərdən aydın bir şeydir, ki Denikinləri, Milyukofları, Kerenskiləri, Dan və Abramovçiləri bilə "sovyet patriotu" və "sovyet federalisti" yapıyor.

Sovyet federalizminin bugünkü, bütün və parçalanmaz "məvazıların ruhunu oqsayan bir məfkərə halinə gəlməsi, onun mahiyyətini izahla kafidir.

On yıl sonra koparılan yayğara isə bizi daha istilanın iki gündünə iştirakın mütləq şəkli və usullarda təzəbir edən mükəmmətin Sovyet federasiyasının gərsən və cıktırən bir kuvvət halinə cıxmış olduğunu təbşir etmektedir.

Evet, "Sovyet federasiyası" yaratıldığı zaman Rus işğalı və Rus istilası altında inləyən millətlər cımlarını dişlərinə alaraq mücadele ediyor, isyan halində bulunuyorlardı. On yıl sonra aynı vəziyyət devam ediyor: millətlər isyan halindədir. Sovyet cəhennəmindən cıkmışca can atıyolar.

Rus olmayan millətlərin kommunistləri bilə "Rus yoldaşlarını" Denikinlərdən atərin alacaq kəzərdən soven Rus olulduklarını gördülər. Bu da bir kəzərdir. **Mirza-Bakı**

Gürcüstan'da

İdam və tevkiflər

"Zarya Vostoka" (28. 12. 1932.) gazetesinin yazdığına görə Gürcüstan'ın Türklərlə məskün Borçali kazasında hökumətin emirlərinə itaəttən boyun kəçirən və Sovyet rejimi ələməyə propaganda yapan Kurban Molla Ahmet Oğlu kürsünə dizləməyə və Akper Hacı Hasan Oğlu 10 yıl həpsə məhkum edilmişlərdir.

Gəvür-Arhın'da seyyar məhkəmə tərəfindən verilən bu hükmün tətbiqi edilmişdir.

Kommunist təşkilatının Kahetya şubəsi reisi Kokanovskiy, Çihar nahiyyəsi şubəsi reisi Putkaradze, Lüksemburg nahiyyəsi reisi Mustafazadə, Kanyazı nahiyyəsi kolhozlar birliyi reisi Safer Cavanaladə, Sovyet ələyhdarı unsurları birlişkilərindən və ərəzə planını ancaq 2.5%—4.2% nisbətində icmal edədiklərinə dolaylı firkadan iştirak və məhkəməyə cəlbədlmişlərdir. ("Zarya Vostoka", 27. 12. 1932.)

Azərbaycan'da vahşət

Azərbaycan kommunist fırkasının bir qərarı. — Planı icmal etməyən 8—9 kəza əhalisi açığa məhkum edildi. — Köylü tevkifləri. — Kəzalardakı kolhoz, Sovyet və kommunist təşkilatlarının mərkəzə qarşı vahit cəpəsi. — Seyyar məhkəmələr. — Her yerdə kolçomak aranıyord. — "Bizdə kolçomak yoxdur" diyən kommunistlər. — Köylü hökuməti: Vereceksin, diyord.

Azərbaycan'da tam manasile vahşət hükmü sürüyord. Ərzək və pamuk planlarını icmal etməyən köylülərə qarşı Sovyet hökuməti və kommunist fırkası açıq terror siyasətinə gəmişdir. Bu tərroddan köylüli himayə edən köy və kəza kommunistləri də yakalaları kurтарыyorlar. Vəziyyət gətikcə qarşıyord, bütün Azərbaycan ölmə məhkum edilmişdir.

Azərbaycan kommunist fırkası mərkəz və Bakı komitələri 8 Birinci Kəzanda qərar veriyor, ki:

— 1. Kara tahtaya adları gəmiş olan Kazak, Zəngəlan, Nəhçevan, Samu, Nuba, Cərabert, Salyan və Ağdaş vilayət və kəzalara bundan sonra ərəzək və sanayi məmulatı verilməsin.

2. İkinci Təşrinin birindən itibərən ərəzək və pamuk planlarını 60%ndən az icmal edən nahiylər kara tahtaya gəçirilsin.

3. Azərbaycan kommunist fırkası mərkəzi kontrol heyəti Ağdaş kazasında ki kommunist təşkilatlarında təmizləyici şüru etsin və ərəzədən iştirak edicilərlə olan kolçomak həmişə kommunistləri Ağdaş kazasından sürsün.

4. Kəza kommunist təşkilatları köy sovyetləri kolhozların pamuk toplama işlərini yoxlayaraq planı icmal etməyən və filən sınıf düşmənlərinə gəmiş və kolçomaklara iştirak etmiş olan məsul kommunistləri firkadan cıkarıp məsuliyətə cəlbətsin və lüzüm görürsə tevkif etməyə kəzər gitsin" ("Bakinski Raboçi", 9. 12. 1932.)

Moskvə'nin məhvədici və Azərbaycan köylüsünün takatı haricində olan ərəzək və pamuk planlarını Azəri halkı icmal edemiyord.

Köle olmaq istemiyən halk passiv mükəmmə göstəriyord. Bu yüzdən Sovyetlərin bütün planları və iktisadi proqramları altıstı oluyor. Kitlik və açılıq şəhərləri, amele, muallim və memurları hökumətə qarşı ayaklandıyord. Diktatorluk qarşıyord.

Kommunist fırkası şiddət və tərroddu artırmaqda. Azərbaycan'ın yarasından cıku kara tahtaya gəçirilərək açığa məhkum ediliyord. Aynı zamanda kolhozlarda və köy sovyetlərində kolçomak aranıyord. Məmkəletin her tərəfini gəmə seyyar məhkəmələr bürümüşdür. Kafilə-kafilə köylü Sibirya'ya sürülməkdədir.

Bu vahşət siyasətinə qarşı köylünün indiyə qədərki hiddiyord. Kəzalarda köylüli hakli bulan və mərkəzin təzyikindən kuronmağa cıalışan "aşağı tabaka" kommunistlər tevkif, hapis, həlakə sürğün və idam ediliyord. İşte yukarıki qərar və emrinə manə və mahiyəti budur.

Köylərdə kommünizm, kolhoz və Sovyet rejimi ələyhdinə geniş bir cəpə vüçədə gəlmisdir. Bu cəpəyə əldə, herkes dəyir: burada kollektivizmə əlilə silah olaraq yillərdən beri mükəmmət göstərən "kolçomaklar" değıl, köy sovyetləri, kolhozlara girmiş yoxsullar, kolhozları idarə edənlər, hətta kommunist təşkilatın başında duranlar bilə.

Buna qarşı, bu vahit cəpəyə qarşı, G. P. U. və kizil Rus ordusuna istinat edən kommunist fırkası duruyor. Devrilmə üzərə olduğuna hissəddək vahşət və dəhşət siyasətinə müracət ediyor.

Seyyar məhkəmə Bərdə'nin Şirvanlı köyündə Ahmedof qrupunun məhkəməsinə birtimsi, Malbinasi'nə gəmiş, Kurban və Azat qrupunu məhkəməyə başlamişdır. Bu gınlərdə Bərdə'nin köyündə 15 köylü məhkəmə ediləcəkdir. Seyyar məhkəmə ondan sonra Azat-Karakol, Boy-Ahmetli və digər köylərə gidekər mevkul bulunan köylüləri məhkəmə edəcəkdir. ("Bakinski Raboçi", 29. 12. 1932.) Masallı nahiyyəsindeki kolhozlarda kolçomak bulunmadığını söyləyən nahiyyə kommunist təşkilatının iddiasına rəğmən seyyar heyət 163 "kolçomak" bulmuşdur. ("Bak. Rab.", 24. 12. 1932.)

Masallı nahiyyəsinde kolçomak bulunmadığını söyləyən nahiyyə kommunist təşkilatının iddiasına rəğmən seyyar heyət 163 "kolçomak" bulmuşdur. ("Bakinski Raboçi", 24. 12. 1932.)

Mil səhrasında Daş-Burun nahiyyəsindeki kolhozlarda külli miktarda kolçomak "keş-fədlmiş". Bunlardan 50dən cıku Azərbaycan haricinə sürülmüşdür. ("B. R.", 26. 12. 1932.)

Salyan'ın Sabir-Abat nahiyyəsinə "plan ancaq 40% nisbətində icmal edilmiş olduğu halde kəza kommunist təşkilatı — bizdə kolçomak yoxdur, olanlar da bütün emirləri tətbiq edən iyi adamlardır — diyord. "Bu nəsil olurd. Kolçomak yoxsa, ne-

den plan icmal edilməmiş?" ("Bakinski Raboçi", 27. 12. 1932.)

Gazetə diyord, ki:

— "Sabir-Abat kolçomakları proletar-yatın demir yumruğunu hissətməlidir. Kommunist fırkası sularında kolçomak həmilərinə bir gün bilə təhammül edemeyiz."

Köylüləri himayə edən kommunistlər şiddətli mücadələ başlamişdır. Ağdaş'ın üç köyündə 29 kommunist firkadan iştirak və tevkif edilmişdir. Aynı kəzənin müddəisi müddəisi də köylüləri himayə etdiyi üçün tevkif edilmişdir. ("Bak. Rab.", 26. 12. 1932.)

Göyçay kazasında aynı vəziyyət. Müddəi umumı, muaviniylə bərabər, köylüli himayə etdikləri üçün, tevkif edilmişdir. Alpaüt nahiyyəsinə kolhoz əzasından Kel-bəbeşir, Karas, Sultan, Zeynal, Oruç, İbat, köy sovyetinin reisi Kerimof, kommunist təşkilatı kətibisi İsmailof, komsovol təşkilatının kətibisi Samedof, "Kommunist" kolhoz reisi Mehmet Bağır, kommunist Mehmet və Haydar tevkif edilmişdir. Bunların günahı vahit sabotaj cəpəsi yaratmış olulardır. ("Bakinski Raboçi", 24. 12. 1932.)

Gence kazasında Kelah köyü sovyet reisi kommunist Adigəzəlof və Karadaglı, köylü kommunist təşkilatı kətibisi Armanak, kommunist fırkasının təşkilat şubəsi müddürü İsmail Elendiyev, kəza müftisi Sattar Zeynalof — "sınıf dikkatını" kaybettikləri üçün vazifələrindən və təşkilatdan iştirak edicilərlə məsuliyətə cəlbədlmişdir. ("Bakinski Raboçi", 26. 12. 1932.)

Nəhçevan vilayəti Norasın və Şəhur icarəi komitəsi reisleri diyorlar, ki: "Kolçomaklarda heç bir sərvət kəlməmişdir. Onlar son dərəcə yoxsuldurlar. O kəzər yoxsul, ki onlardan bir şey tələp etməyə imkan yoxdur." ("Kommunist", 24. 12. 1932.)

Nəhçevan kommunistləri kolçomak bulup verməkdən imtina ediyorlar.

Aynı hal və hərəket Kürdəmir nahiyyəsindeki kommunistlərdə də müşahidə ediləkdədir. ("Kommunist", 27. 12. 1932.)

Bütün bu misalləri nümunə için zikrediyoruz. Şirvan, Nəhçevan, Karabag, Şəki, Kazak, Kuba aynı həyatı yaşayor. Köylüləri qarşı şiddət, onları himayə edənlərə qarşı şiddət, umumı tevkiflər, hapislər, sürğünlər Azərbaycan'da dəhşət və vahşət rejiminə qarşı olan cəpəyi gündən gündə takivə ediyor.

Açığa məhkum nahiylər isə: "Hökumət bizi təminə məcburdur!" diyə səslərini yüksəltməyə başlamişdır. "Bakinski Raboçi" gazetesində 26. 12. 1932. şimdiki bu səs Göyçay kolhozlarında eşidilmişdir kaydetməkdədir.

Kolhozçular: "Devlet bize ekmək, manufaktür, şəkər, et, mal verməyə söz verdi" diyorlar.

Devlet te "Vermiyəcəgim!" diyord.

Bakalım bu ölüm-dirim ittihamı nəsil həlledicilər.

Ş. Kafkasya'da

Kolhoz emlakının inması və Artsibaşef nam bir aktif kommunistin öldürülməsi isə ittiham edən Cəvəlof nam iki kərdəş isə Akulşin, Şimali Kafkasya seyyar məhkəməsi tərəfindən kürsünə dizləmə məhkum edilmişlərdir.

Grozni gazetələrinin yazdığına görə Aslanbek əulunda kolhozlar, kommunist fırka təşkilatı və köy sovyeti, tamamilə düşman unsurların elinə gəmişdir. Hökumətin emirlərini icra edənlər ölüm təhdidi altında bulunduklarından, heç bir emir tətbiq edilmiyord. Fırka reisi Gubvan və köy sovyeti reisi Sultan bu vəziyyəti mərkəzə bildirməkdən bilə korkmuşlardı.

Aynı surətlə köylülər də uhtərlərdə olan vərgilərinə verməmişlərdir.

Aynı gazetələrin məlumatına görə Grozni petrol mədənlərində yalnız "Oktober min-takasında" 10 ay zarında 662 kəza və yanzın olmuşdur. Bunların cıçoğuna amele bəzək olmuşdur. Zərar milyonlara bəlgidir. Bir cıku petrol kuyusu təmmələmə sradan cıkmışdır. Tevkif edilmiş amələr üzərində göstəriş məhkəmələri icra ediləkdədir.

Azərbaycan'da

Temizlik

Bakı gazetələri Birinci Kəzən ayının 10ndan itibərən kommunist fırkasına yeni əzalar kəbuluna nəhiyyət verilməsinə və 1933 sənəsi zarında kommunist təşkilatlarında təmizlik icra edilməsinə qərar verildiyini yazmaqdadırlar. Təmizlənməyə və firkadan atılacaq olanlar bilhəsə köylülərlə mücadələdə gəvşək olanlardır.

Üç müddəi umumı

"Bakinski Raboçi" (9, 24 və 27 Birinci Kəzən 1932) Ağdaş müddəi umumisi Kətarof'un, Göyçay müddəi umumisi Seydi Ali Oqlunun, İsmaili (Gencə) müddəi umumisi Kulu Oqlu Ağdaş'ın köylüləri himayə etdikləri və verilən emirləri tətbiq etməyən, ərəzə planlarını icmal etməməsi olan kolhoz əzalarını məsuliyətə cəlbədlədikləri üçün, tevkif edicilərlə məhkəməyə verildikləri xəbər vermektedir.

Tevkiflər və sürğünlər

Aynı gazetəyə görə Ağdaş kazası müstəntiklərindən Aliyev namında iki kişi tevkif edilmişdir. Salyan'da 3, Masallı'da 163 Göyçay'da 30ə kəzər, Nəhçevan, Ağdam və Gencə'də 100dən fazla "kolçomak" tevkif edilmişdir. Mil kolhozlarından 50 köylü Sibirya'ya sürülmüşdür.

Bunların cıço, gazetənin yazdığına görə, kolhozları ələrinə alaraq, planların icmalına mani olmuşlardır. Azərbaycan kommunist fırkası mərkəzi komitəsinin qərarına görə Şəhəri cəzə Calovlu köy sovyeti reisi Ağalar, muavini Baba İmanof, kətibə Baba Mehdiyev, müftisi Fidan Şeker Oqlu və talimatçı Melik-Sah Mehmet Oqlu tevkif edilmişlərdir. ("Bakinski Raboçi", 27. 12. 1932.)

Yeni eserlər

Rus şairlərinin Puskin'in "Yevgeni Oneyin", Lermontof'un "Demon" poemaları Servantezin maruf "Don Kixot"u və Viktor Hugo'nun "Señillər"i əzəriyyəyə tərcümə edilmişdir.

Musiki həyatı

Azərbaycan musikasını yakından tətqiq etmək məqsədilə Leningrad konservatoriyası professorlarından V. V. Asafyev Bakı'ya gəlmisdir. Musiki mütəxəssislərindən S. Bərgelson Bakı'da "Azərbaycanın musiki mədəniyyətini öyrənmək üçün materyalları" meyvəzunda bir konfərans vermişdir.

Azərbaycan kompozitorlarından Mailyan Molla Penah Vəqifin şirtilərini bəstəlemişdir. Kompozitor Paniyet "Otello" piyessinə bir musiki yazmışdır. Professor Aysberg Türk orkestru için Bakı'da iki mahnı bəstəlemişdir.

Yağ, süt, penir

"Bakinski Raboçi" gazetesinin (27. 12. 1932) yazdığına görə yağ, süt və penir buxanarı və kitliq münasibətilə Sovyet hökuməti Azərbaycan dahlində bütün yağ, süt və penirin əhalidən alınmasına qərar vermişdir. Məmkəkt mntakalara ayırılmış, her mntakadan verməyə məcbur tutulduğu yağ, süt və penir miktarı gazetələrdə icmal edilmişdir.

Seyyar məhkəmələr

Aynı gazetənin verdiyi məlumatla görə pamuk planını 50% nisbətində icmal edən Karabag'da yapılan təhkiqat nəticəsində bir cıku yerlərdə pamuğun toprağa bastırılmış olduğu meyvəzunda cıkarılmışdır.

"İhtilal ələyhdarı" köylüləri məsuliyətə cəlbətləmək için Karabag'a baş məhkəmənin seyyar bir heyəti hərəket etmişdir.

Talış, Aratag və Mohratag köylərində bir cıku köylü tevkif edilmişdir.

Məhkum köylülər

Plan üzərinə hökumət təslim etməyə məcbur oluldukları pamuğu vermədiklərinəndən Ağəbedi sovyeti əzalarından Halil, Feyzulla, Mehəyili Nufali, Mehmet və İman Hüseynin nam köylülər işkəş sənə hapsə məhkum edilmişlərdir.

Seyyar məhkəmə məhkum köylülərin bütün emlakını müsəddərə qərar vermişdir. Aynı zamanda Ağəbedi nahiyyəsi, uhtəsində olan miktardan 1.000 ton fazla pamuk verməyə məhkum edilmişdir. ("Bakinski Raboçi", 24. 12. 1932.)

Verantwortlicher Redakteur: Ernst Gombardt, Berlin
Druck: A. Wesemann, Berlin SW 11, Stresemannstraße 72
Verlag: M. E. Reul-zade